Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной Октябрьскэ революциин 64-нэ гарана | № 240 (17063) | 1985 оной октябриин 17, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

Мүнөөнэй редакциинь хаража үзэбэл, партиин гурбадахи Программа хадаа социализмые удаа дараалан, али бүхы талаһаань нарижуулан һайжаруулгын, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын үндэһөөр коммунизм тээшэ совет обществын саашадаа дабшалгын программа мүн. Энэмнай эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй программа мүн.

М. ГОРБАЧЕВ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ЭЛИДХЭЛ

Программын гол удхань зүб байгаа гэжэ ажабайдал батадхана. Тэрэниие бэелүүлэн, манай орон коммунизм байгуулгын бүхы шэглэлнүүдээр урагшаа нилээд холо дабшаа. Гурбадахи Программын теоретическэ ба политическэ гол дүримүүд тэрэнэй шэнэ редакциндашье үлеөгдэнэй.

Партиин теори болон программна хараа шэглэлнүүдые хүгжөөлгэдэ уг залгамжалга тухай асуудал хадаа тэрэнэй теоретическэ талаар залан сэхэ, эмхи гуримтай байлгын, марксизм-ленинизмда тэрэнэй үнэн сэхэ байлгын асуудал мүн болоно. Хэрбээ тэрэ өөрынгөө теоретическэ тобшололнуудта ба политическэ сэгнэлтэнүүдтэ иимэ ехэ харюусалгатайгаар хандадаггүй байгаа һаа, КПСС дэлхэйн коммунис хүдэлөөндэ иимэ үндэр нэрэ хүндэтэй байхагүй, совет арадай иимэ ехэ этигэл найдабарида хүртэхэгүй һэн.

Энээнтэй хамта теориин талаар удаа дараалан,уг залгамжалан яһуулга хадаа тэрэниие зохёохы ёһоор хүгжөөхэ, түүхын дүй дүршэлтэй зохилдуулан, залан сэхэ дүримүүдээр заатагуй баяжуулха эрилтэ табина. Мүнөө бидэ социализмые нарижуулан һайжаруулха, манай программна уг зорилго —коммунизм байгуулха харгы замуудые һайнаршье, тодо һонороршье ойлгонобди. Эдэ бүгэдэ партиин теоретическэ ба политическэ документ соо заатагуй элирхэйлэн харуулагдаха ёһотойшье, харуулагданашье гээшэ.

Программын удхые баяжуулха, хүгжөөхэ зуураа, бидэ үе сагай шалгалтые дабажа гараагүй тэрэнэй найруулгануудые шүүмжэлхы ёһоор, шэнээр бодожо үзэһэн байнабди. Энэмнай манай партиин ёһо заншал болоно ха юм. Ленинэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, программна зарим «бүлэгүүд болон найруулгануудые» шүүмжэлэлгэ хадаа «ямаршье ажамидаралта партида яһала хуули ёһоной, тон хэрэгтэй зүйл мүн болоно».

Энэ бүхы хүдэлмэридөө бидэ партиин Программын байгуулалтын ленинскэ гол ёһонуудһаа эхи абаһан байнабди. Тэрэ бодото яһуулгануудые эли тодоор харгулһан найруулганууд, гол хараа бодолнууд ба политическэ зорилгонуудые тодо һонороор найруулһан, үлүүсэ ехээр тодорхойлогдоһоо, үндэһэ баримтагүйгөөр дэгэд хэлэлгэһээшье, тэрэшэлэн номой орёо хэлэнһээ, ухаатайгаар хэлэнэб гэһэн наадалгаһаа сүлөө байха ёһотой. Программа хадаа парти юу туйлахэб, юунэй түлөө тэрэ тэмсэнэб гэжэ эли тодоор, тон нариналар найруулагдаһан мэдүүлгэ байха ёһотой.

Дурадхагдаһан документ бүхыдөө эдэ эрилтэнүүдтэ харюусана гэжэ ЦК-гай Политбюро тоолоно. Тэрэ марксистско-ленинскэ теоридо, орон дотор ба дэлхэй дээрэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые үнэн зүбөөр шэнжэлгэдэ үндэһэлнэ, ороной хүгжэлтын коммунис ерээдүйһөө эшэ нүхэсэл аба, партиин, совет гүрэнэй, бүхы арадай хүдэлмэриин стратегическэ шэглэлнүүдэй тодо һонор, үргэн ехэ тайлбари үгэнэ гээшэ.

Мүнөөнэй редакциинь хаража үзэбэл, партиин гурбадахи Программа хадаа социализмые удаа дараалан, али бүхы талаһаань нарижуулан һайжаруулгын, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын үндэһөөр коммунизм тээшэ совет обществын саашадаа дабшалгын программа мүн. Энэмнай эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй программа мүн.

Коммунизм байгуулха хараа шугамаа бидэ батаар бэелүүлнэбди. Юуб гэхэдэ, нэгэн нитэ коммунис байгуулалтын хөөр шатануудай хоорондо эгэл илгаа үгы, байхашьегүй юм гэһэн заабариһаа эшэ үндэһэ абаһа ха юмбибди. Социализмые алгасан, коммунизмын дээдэ шатада сэхэ гаража болохогүй, энээнтэй адли социализмые бэлэ даанхай байгуулалта гээд буруу ойлгожо болохогүй. Социализмын коммунизмда шэлжэн ороло хадаа обществын хүгжэлтын зайлашагүй хуули ёһонуудаар тодорхойлогдодог байна ха юм. Урагшаа түргэн дабшаха гэһэн ямаршье һэдэлгэнүүд, обществын материальна болон оюун бодолой хүгжэлтын хэм хэмжээе хараадаа абангүй, коммунис гол ёһонуудые нэбтэрүүлгэ, дүй дүршэлэй харуулһанай ёһоор, хэзээдэшье буруу һүрэхэ байна. Харин тэрэшэлэн сагайнь хүрэжэ ерэһэн шэнэлэн хубилалтануудые бэелүүлгэдэ, шэнэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ нобшорон удаержа болохогүй.

Хүн түрэлтэнэй дэбжэлтэ хүгжэлтын талаар капитализмһаа булюу дээшэ байдалтай социализмын түүхэтэ туйлалтануудые болон һайн талануудай тайлбарилгаар Программын шэнэ редакци баяжуулагданхай, Программые бэелүүлһэнэй эсэстэ манай обществын байдалда туйлагдаха, экономическа, социальна, политическэ һалбаринуудай, оюун бодолойажабайдалай хараа дүнгүүд гол түлэб найруулагданхай. Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаһанай ашаар шанарай талаар совет обществын шэнэ байдалые туйлалга —энэл даа партиин мүнөөнэй хараа шугамай гол удхые элирхэйлһэн тодорхойлолго.

Обществын хүгжэлтэдэ экономикын шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг ушарһаа Программа эшэ үндэһэ абана. Эрдэм-техникын эрид хубилалтые саашадаа улам гүнзэгырүүлгые хараадаа абан партиин экономическа стратегии тодорхойлогдоно. Тэрэ түүхын ёһотойл ехэ хэмжээнэй хубилган шэнэлэлгэдэ — арадай ажахые шэнэ техникын үндэһөөр һэльбэн шэнэлэлгэ бэелүүлгэдэ, тэрэниие хүгжэлтын эршэ түгэс замда оруулалгада, совет экономикые эмхидхэлэй ба ашаг үрын эгээл дээдэ хэмжээндэ гаргалгада шэглүүлэгдэһэн байна бшуу. Эдэ бүгэдэ хүнэй нэрэ хүндэдэ, хүнэй аша туһада хэгдэнэ гээшэ.

Социальна һалбарида нилээд ехэ анхарал хандуулагдана. Манай парти социальна хүсэн түгэс политикатай байха ёһотой. Тэрэнь хүнэй ажабайдалай бүхы талануудые — тэрэнэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалһаа, элүүр энхэһэ, сүлөө сагаа үнэргэлгэһөө эхилээд социально-ангиин ба национальна харилсаанууд хүрэтэр —нэгэдүүлхэ ёһотой. Социальна асуудалнуудта, эрдэм ба соёл болбосоролдо анхарал табиха хэрэгтэй байһан тухай хэлэхэдэ, Ленин иигэжэ бэшэ бэлэй: «Энэмнай эгээл һайн политика болохо, энэмнай эгээл гамтайгаар ажахыгаа эрхилэлгэ болохо. Тэрээнгүйгөөр бидэ хэдэн зуугаад миллиониие алмабашье, гээдэгшэеэ хэдэн миллиардаар һэргээн бусаажа шадахагүй хэмжээнэй юумэ гээжэ болохобди».

Имагтал иимэ эрилтэтэйгээр социальна һалбарида манай хандалга проект дотор тодорхойлогдонхой. Социальна политика хадаа ороной экономическа хүгжэлтые хурдадхаха хүсэн түгэс хэрэгсэл, олониитын ажалай болон нийтын-политическэ эдэбхие дээшэлүүлхэ хүсэ ехэтэй хэрэгсэл, обществын политическэ талаараа тогтууритай байлгын, шэнэ хүниие бүридүүлэн хүмүүжүүлгэн, ажабайдалай социалис шэнжэ шанарые баталалгын шухала арга нүхэсэл гэжэ парти тоолодог байна..

Совет обществын политическэ байгуулалтые хүгжөөлгэ, арадай социалис гуримаар өөнэдынгөө хүтэлбэрилгые бүри гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлгэ тухай проект дотор оруулагдаһан дүримүүд залан сэхэ удха шанартай гэжэ бидэ тоолонобди.

Социалис демократиие али болохоор үргэдхэлгэ ба гүнзэгырүүлгэйгөөр, ондоогоор хэлэбэл, гүрэнэй болон нийтын ажабайдалай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүхы ажалшадай, тэдэнэй коллективүүд болон эмхинүүдэй үдэр бүриин, эдэбхитэй, аша нүлөөтэй хабаадалгын эрхэ байдал байгуулангүйгөөр бидэ амжалтатайгаар урагшаа дабшажа шадахагүйбди гэжэ эрид шангаар онсолон тэмдэглэхые, нүхэдүүд, хүсэнэб. Олониитын эдэбхи үүсхэл, хүсэ шадал унтаршагүй зохёохы ябуулга, шэнэ байгуулалтые байгуулха зорилгонуудта ушар ёһо мэдэнгеэр, аша туһатайгаар тэдэнэй хандалга хадаа социализмын хүсэ шадалай ба ажамидаралай шухалын шухала эшэ үндэһэн гэжэ Ленин тоолодог байгаа.

Мүнөө, үйлэдбэриин, соёлой, хүтэлбэриин хэрэгтэ тон орёо зорилгонуудые шиидхэжэ байһан үедэ, бодото арадай засагые дэлгэрүүлгэ бүришье ехэ удха шанартай болоно. Олониитэдэ мэдэсэл тараалгые үргэдхэлгэдэ, хиналтые доройоонь шангадхалгада, гүрэнэй болон нийтын бүхы эмхинүүдэй ажал ябуулгада демократическа ёһо гуримуудые гүнзэгырүүлгэдэ хэгдэһэн бодото алхам бүхэн үнэтэй. Тодорхойлон хэлэхэдэ, социализмын демократическа шэнжэ шанарые, олониитын зохёохы шадабаряар тэрэнэй баяжаха амидаралта эрилтыень бүрин дүүрэнээр ашаглаха болонобди.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин талаар Программа соо үгтэһэн заабариһууд мүн лэ социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгатай таһаршагуй холбоотой. Хүн зонние марксизм-ленинизмын һургаалаар, үнэн үгөөр, бодото хэрэгээр хүмүүжүүлхэ, тихэдэ политическэ гэгээрэлые, үзэл сурталай нүлөөе ажалшадай экономическа болон социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, гүрэниие, үйлэдбэриин ба нийтын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ улам үргэнөөр хабаадалгатай нэгэдүүлхэ шухала. Имагтал тон һайнаар бодомжологдоһон экономическа холын хараата түсэбөөр, социальна хүсэн түгэс политика бэелүүлгээр, үзэл сурталай хүмүүжүүлгын эрид зоримгой хүдэлмэреэр, тэдэнэй таһаршагуй нэгэдэлээр хүнэй зохёон байгуулхы шадабарние эдэбхижүүлжэ болоно, энээнгүйгөөр мүнөө табигдажа байгаа зорилгонуудай нэгэнийньше шиидхэгдэхэгүй байһа бшуу. Асуудал имагтал иигэжэ табигдана гээшэ.

Программын шэнэ редакци соо түби дэлхэйн хүгжэлтын гол шэглэлнүүд мүн лэ нилээд дүүрэнээр харуулагданхай. Энэ хадаа — бодото социализмын хүсэнүүдэй саашадаа урган бэхижэлгэ, тэрэнэй нэрэ хүндын ба нүлөөгэй улам үргалта, үнэн зүб ёһо гуримаар ажабайдалаа шэнэлэн хубилгахын түлөө тэмсэдэг арад олониитын үүргын дээшэлэлгэ; энэ хадаа—дэлхэй дээрэ боложо байгаа зарим һайн хубилалтануудта империализмын хархис, эзэрхэг хүсэнүүдэй эсэргүүсэлгын эдэбхижэлгэ; энэ хадаа—социализмын оронуудые, ураг хоорондын хүдэлмэришэнэй болон коммунис, национально-сүлөөсэлгын хүдэлөөе, хархис хүсэнүүдтэ болоч дэй дажар үгсэхгшэдтэ эсэргүүсэ өөрынгөө хубинууд болгожо оруулдаг диалектическэ нэгэдэлээ — бэхижүүлхэдэнь бидэнэй туһа хүргэхэ гэжэ ороддогыемнай Программа соо олохо байха.

Гол шэглэлнүүдэй проект тухай хэлэхэдэ иимэ. Тэрэ хадаа КПСС-эй Программын зорилгото зүйлнүүдые бодото байдалтай холбохо, тэрэниие бэелүүлгын харюусалгатай хабьн, арбан хоёрдохи табан жэлэй 2000-дахи он хүрэтэрхи үеын түсэбтэ даабаринуудай тодорхой хэлэндэ оруулха зэргэтэй.

Ехэл хүдэлмэри хэгдээ, зүгөөр энэ хүдэлмэри хүнгэн бэшэ һэн. Тезд ганса манайхи шэнги асари ехэ хэмжээнэй экономикын хүгжэлтын саашанхи замые эрдэмэй ёһоор зохёон түсэбэлгэнөө бэшэ, энэньшье юрын хэрэг бэшэ. Имагнаяа тэрэнэй үмэнэ шанарай талаар шэнэ зорилгонуудай табигдаад байхада, арадай ажахын хүгжэлтэдэ, тэнсүүридэ, ашаг үрэдэнь ондо ондоогоор нүлөөлдэг. Бидэнһээ дулдыдаггүй ушар байдалые бүхы дээрэнь анхаралдаа абаха эрилтэ табигдана. Энээндэ Программын шэнэ редакци һайн зүб шэглэл үгэнэ гээд ЦК-гай Политбюрогой тоолоходо, экономическа ургалтые хурдадхаха, тэрэнтэй хамта арад зоной ажаһуудалые һайжаруулха, экономическа арга боломжонуудаа бэхижүүлхэ, Эхэ ороной гоо ерыгөө хамгаалха хүсэ шадалые хэрэгтэй хэмжээндэнь байлгаха гэһэн партиин Программын эрилтэнүүдтэ гол түлэб харюусана.

Шэнэ табан жэлдэ национальна доходой болон материальна үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудай продукциин ургалта бүхыдөө эгээ түрүүшынхиеэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэн эзэ абтаха гээд онсолон тэмдэглэмээр. Түсэбтэ табан жэлдэ материал гаргашалые досшолуулга хадаа алмалта, арьбалалые арадай ажахые хэрэгтэй нэмэлтэ материальна нөөсэнүүдээр хангалгын шиидхэхы арга болгоно.

Урдынхида орходоо эрид түрэгнөөр экономикын бүридэл хубиллагдаха, арадай ажахын хүгжэлтын түрүү, гол шухала шэглэлнүүдтэ капитальна һомололгонууд элсүүлэгдэхэ. Нэн түрүүн хүдэлжэ байгаа предприятинуудые техническэ талаарнь шэнээр эзбсэгжүүлхэ, һэльбэн шэнэлхэ шухала. Машина бүтээлгэ, химическэ, электронно болон электротехническэ промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөдэхэ. Шэнэ үеын машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые болон материалнуудые үйлэдбэрилгэ, түрүү технологинуудые хэрэглэлгэ үргэдхэгдэхэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, арбан хоёрдохи табан жэлдэ ашаг үрэ дээшэлүүлхэ шэглэлээр нилээд ехэ хубилалтануудтай болохоор хараалагдана. Тэдэ энэ эрид хубилалтануудые бэелүүлхын туда ороддолгоёо һуларуулжа болохогүй. Зүгөөр улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Нэн түрүүн эндэ түсэблэлгэ болон хүтэлбэрилгые, эжахы эрхилэлгын ёһо гуримуудые нарижуулха, хэрэг эмхидхэлгые һайжаруулха, бүхы участогууд дээрэ журам ба харюусалга шангадхаха, олониитын үүсхэл хэшээлые али болохоор хүгжөөхэ гээшэ онсо ехэ удха шанартай байна.

Ашаг үрые дээшэлүүлгэһээ, арадай ажахые техническэ талаарнь һэльбэн шэнэлэлгэһээ гурбадахи мянган жэлэй эхин хүрэтэр хараалагдаһан түсэбүүдэй дүүргэлтэ дулдыдаха. Ерэхэ арбан табан жэлэй түршада совет засагай урдахи бүхы жэлнүүдтэ нөөсэлэгдэһэн хүсэ шадалтай адли экономическа арга боломжонууд байгуулагдаха, национальна доход болон промышленна үйлэдбэриин хэмжээн хоёр дахин шахуу ехэ болгогдохоор хараалагдана. Ажалай бүтээсэ 2,3—2,5 дахин дээшэлхэ юм.

Энэнь хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгада шэглүүлэгдэһэн нөөсэнүүдэй хэмжээе хоёр дахин дээшэлүүлхэ арга олгохо. Тус документын социальна программые бэелүүлхэдэ, ерэхэ гурбан табан жэлдэ совет хүнүүдэй һуудал байдалай хэмжээе тон шэнэ шатада гаргаха арга олгохо гэжэ хэлэхэ үндэһэн байримта бии гэжэ һананаб.

Дотоодын, мүн уласхоорондын политикада бэелүүлэгдэдэг ехэ хэмжээнэй, орёо үүнзэгы зорилгонууд партийна хүтэлбэриин хэмжээндэ шэнэ үндэр эрилтэнүүдые табина, партийна һудэлмэриин бүхы талануудта шэнээр хандахые баадхана. Партиин гол хуули, ажабайдалай манай партийна кодекс болохо КПСС-эй Устав соо эдэ бүгэдэ барандаа харуулагдаха ээргэтэй байһаниинь ойлгосотой.

Уставта оруулагдахаар дурадхагдаһан хубилалтануудай гол удхань юун болоноб?

Богонёор хэлэбэл, энэмнай нэгэ талаһаа, парти доторой демократиие саашадань үргэдхэлгэ, партиин бүхы организациинуудай, нэн түрүүн эхин организациинуудай эдэбхи үүсхэлые хүгжөөлгэ, харин нүгөө талаһаа — хамтын хэрэгүүдые шиидхэлгын түлөө тэдэнэрэй харюусалгые дээшэлүүлгэ мүн болоно. Парти доторхи ажабайдалай олон янзын, удха түгэлдэр байха бүринь, партида абахаһаа эхилээд, кадрова политика хүрэтэр бүхы гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ үргэн олониитэ зон үргэнөөр хабаадаха, нийтын бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ партиин үзүүлдэг нүлөөн бүри хүсэтэй, ашаг үрэтэй болохо байна.

Партийна организациинуудай зүгһөө гүрэнэй болон нийтын эмхи зургаануудые хүтэлбэрилгын гол ёһонууд Устав соо энэл шэглэлээр лаблагдана. Тэдэнэрэй туд бүхэниинь уялганууда дүүрэн хэмжэгээр бэелүүлхэ, харин партийна организациинуудай зүгһөө тэдэнэрэй ажал ябуулгые хүтэлбэрилгэ политическэ тодорхой шэнжэтэй байха, бүхы һалбаринууд болон бүхы шатануудта арадай өөрын захиргаае саашадань хүгжөөлгэдэ эдэбхитэй туһа нэмэри болохо үүргэтэй. Партийн гэшүүнэй нэрэ хүндые, удха шанарые, политическэ тэмсэлшын ба олониитын эмхидхэлшын үүргые, партиин генеральна хараа шугамые ба хүтэлбэрилхы заабариинуудые бэелүүлхын түлөө тэдэнэрэй харюусалгые дээшэлүүлгэдэ дурадхагдаһан хубилалтануудтэ туһа нэмэри болохо үгэхэ.

Уставта оруулагдахаар хараалагдаһан хубилалтануудые бүхы дээрэ ажабайдалай эрилтэнүүдэй ёһоор тэрэниие шэнэ зүйлнүүдээр баяжуулха, демократическа централизмын туршагдамал гол ёһонууд дээрэ партиие эмхидхэлэй талаар бэхижүүлгэдэ, ороной үмэнэ табигдаһан шэнэ зорилгонуудай урда КПСС-эй хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлгэдэ туһалха юм.

Нүхэдүүд! Партиин программын шэнэ редакциин проектые бэлдэһэн программна комиссиин заседани үсэгэлдэр болоһон байгаа. Манай Пленум дээрэ тус проект бодотоор, үрэ түгсөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ бээ гэжэ һананаб. Гол шэглэлнүүдэй проектдэ ба КПСС-эй Уставта оруулагдахаар дурадхагдаһан хубилалтануудта хэлээшэмни баһал хабаатай.

Пленум дээрэ тус документнүүдэй баталан абтахада КПСС-эй XXVII съезддэ бэлдэхэ тон харюусалгатай шата — экономикын болон политикын эгээл шухала асуудалнуудаар партиин арад зонтойгоо сэхэ зүбшэлдэхэ шата эхилхэ байна.

Эдэ документнүүдые хэблэлдэ толилжо, партийна суглаануудые, районно, городской, областной болон хизаарай конференциинүүд, союзна республикануудай компартинуудай съезднүүд дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэхые, харин Гол шэглэлнүүдэй проектнүүдые ажалша коллективүүдэй, һуралсалай эмхинүүдэй, сэрэгэй частьнуудай болон нийтын эмхинүүдэй суглаануудые дээрэ хаража үзэхые Политбюро дурадхана. Советүүд, профсоюзууд болон комсомол өөһэдынгөө үгэ хэлэхэ уялгатай. Нийтэ партийна, бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ олон түмэн совет хүнүүдэй — коммунистнуудай болон партийнабэшэ хүнүүдэй хабаадалгань — партиин ерээдүйн хараа шугамые бүри һайнаар шалгаха, бүхы ангинуудай, үргэн арад зоной дура хүсэлые, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хүсэдөөр хараада абаха арга олгохо бшуу.

Зүбшэн хэлсэлгын үедэ гол түлэб юу туйлаха зэргэтэй-бибди гэбэл, тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэдэ арад зониие зоригжуулха болонобди. Суглаануудые болон үгэ буляалдаануудые удха түгэлдэрөөр, хөөрдэм бэшээр, шуугаагүйгөөр, эмхитэйгээр үнэгэрхэ ёһотой. Хүтэлбэрилхы партийна, гүрэнэй болон ажахын кадрнүүд тэдээндэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай.

Ажалша коллектив, тэрэнэй эхин шатань болохо участок болон бригада, фермэ ба лаборатори съездын урдахи документнүүдые шудалха, тайлбарилха талаар бүхы хүдэлмэриин түбынь болохо ёһотой. Манай ажал хэрэгүүдтухай, айхабтар ехэ нөөсэнүүдые ашаглаха, нөөсэнүүдые гамтайгаар хэрэглэхэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ тухай тодорхой хөөрэлдөөн эндэһээ эхилхэ ээргэтэй. Совет хүн бүхэнэй партиин программна зорилгонуудые, тэрэнэй дотоодын ба гадаадын политикын үндэ удхые һайнаар ойлгохо, өөрынгөө үдэр бүриин хүдэлмэриие тэрээнтэй холбожо шадаха гээшэ шухала.

Ондоогоор хэлэхэдэ, анхаһаа документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ зохёон байгуулхы шэнжэ оруулха хэрэгтэй. Манай хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудта, хуушаһан, урагшаа дабшалтада һаад болодог бүхы юумые шууд дабалгада шэнээр хандаха гэһэн Центральна Комитедэй хараа шугамые ажалшад түгэс бүрин дэмжэдэг. Бүхы арадай дура хүсэл болон зохёохы ажал ябуулгада түшэглэн, бидэ энэ хараа шугамаа саашадаашье залан шууд бэелүүлхэ байнабди.

Съездын урдахи документнүүд тушаа хүнүүд һаналаа хэлэхэ, дурадхалнуудые оруулха, бэшэгүүдые эльгээхэ байһаниинь сохом. Гүрэнэй удха шанартай һанамжануудтай хамта тодорхой асуудалнууд табигдаха, партийна, совет, ажахын органуудай хүдэлмэриин талаар ажаглалтанууд хэгдэхэ байха. Ашатай туһатай нэгэшье бодол, нэгэшье дурадхал анхарагдангүй үлэхэ ёһогүй. Ажалшадай шүүмжэлхы дохёонууд хараада абтаха, тэдэнэрэй дурадхалнуудаар зохихо хэмжээнүүд абтаха гэжэ документнүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэдэнэрэй мэдэхэ шухала. Энэмнай тон шухала асуудал болоно.

Гол шэглэлнүүд дээрэ хүдэлдэг дүй дүршэлөө хэрэглэн, тэдэниие зүбшэн хэлсэхын хажуугаар табан жэлэй түсэбые зохёон хараалжа эхилхэ ёһотой. Энэ съездын һүүлээр уданьшьегүй тэдэниие хаража үзэхэ, баталха арга олгохо.

Съезддэ бэлэдхэлэй түгэсхэхы шатада олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дамжуулдаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдтэ ехэ эрилтэнүүд табигдана. Тэдэнэр зүбшэн хэлсэлгын бүгэдэ арадай ендэр болохо, олониитын һанаа бодолые, дүй дүршэлые хүгжөөн бадаргаха, ажалай үндэр эдэбхи үүсхэл ба урма зориг бүридхэхэ уялгатай. Тэрээнгүйгөөр ямаршье түсэбүүдые бэелүүлжэ болохогүй.

Нүхэдүүд! Зохёон хараалагдаһан түсэбүүдэй хэды зоригжуулжа байгаашье һаань, хараалһан зорилгонуудаа имагтал шанга, бүтээсэ ехэтэй ажалаар туйлажа болохо. Совет хүн бүхэнэй, ажалша коллектив бүхэнэй, партийна организаци бүхэнэй зүгһөө тодорхой хэрэгүүд хэрэгтэй. Бүри эдэбхитэйгээр хүдэлхэ саг ерээ. Энэмнай мүнөөдэр гол шухала. Партийна, совет, ажахын, профсоюзай организациинууд бүхы хүсэ шадалаа, манай бүхы нөөсэнүүд болон арга боломжонуудые, нэн түрүүн хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые, урдахи зорилгонуудые шууд бэелүүлгэдэ элсүүлхэ уялгатай.

Бидэ иимэ хүдэлмэри эхилэнхэйбди. Шухала шиидхэбэриинүүд баталан абтанхай. Экономикын, социальна болон үзэл сурталай талаар ехэ хэмжэнүүд бэелүүлэгдэнэ. Зохёон хараалагдаһан политическэ хараа шугамтай тааралдуулан саашадаашье хүдэлхэ, хараалагдаһан хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр баримталха хэрэгтэй. Бүхы юумэндэ гүрим, журам бэхижүүлхэ, сэдьхэл бодолой ба материальна урмашуулгануудые эдэбхитэйгээр хэрэглэжэ,. олониитын эдэбхи үүсхэлдэ ба зохёохы ажал ябуулгада үргэн зам нээхэ зуураа, урагшаа эршэмтэйгээр дабшаха шухала.

Мүнөө жэлые, мүн түсэбтэ табан жэлые бүхы дэлхэйнь эрхим дүнгүүдтэйгээр түгэсхэхын, манай ленинскэ партиин XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр үгтахын тулада эмхидхэлэй, политическэ болон ажахын бүхы хүсэлэл ороллолгонууд, ажалша коллективүүдэй бүхы эршэ хүсэ элсүүлэгдэхэ ээргэтэй. Мүнөө энэмнай бодото ба политическэ эгээл хойшолуулашагүй зорилго болоно.

Хэрбээ олон түмэн ажалшадай зүрхэ сэдьхэлые эээлэн хүлгөөгөөгүй һаа, арад зоной зол жаргал тухай эгээл нанган бодол, сэсэн мэргэн хүндэ хабаатай байбашье һаа, миил һайн һайхан бодолоороо үлэдэг гэжэ түүхын дүй дүршэл үнэншэмөөр гэршэлнэ. Арад зоной ухаан бодолдо нэбтэрһэн түрүү үзэл сурталтай хүгжэлтэ дэбжэлтын айхабтар ехэ хүсэн болодог.

Ленинскэ партиин политика, тэрэнэй ухаан бодол ба һэшхэл арад зоной һанаа сэдьхэлые, дура хүсэлые болон найдалые зүбөөр элирхэйлэн харуулдаг. Партиин өөрыгөө зорюулһан коммунизмын ажуу-ехэ хэрэг илагдашагүй гэжэ бидэ этигэнэбди.

(Элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаа).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ДУТАГДАЛНУУДАА УСАДХАХА

Районэй колхоз, совхозуудай болон предприятинуудай партийна организацинуудта тоосооно һунгалтын суглааануудыг эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байнхай. Август һарада район доторх бии байһан бүхы 70 партийна бүлэгүүдтэ суглааануудыг үнгэргэгдэжэ, тэндэ коммунистнуудай 98,6 процентнь хабаадалсаа.

Мүнөө сагта цеховэ болон эхин партийна организацинуудта суглааануудыг үнгэргэгдэжэ бүхы хэгдэһэн, туйлагдаһан амжалтануудыг, тодорһон дутуу дунданууд тухайгаа шүүмжэлхы ёһоор зүбшэн хэлсэнэ. Мүн эндэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудай хэр эзргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай хөөрэлдөөн болоно. Социалис ёһо журам сахиха, архидалгатай тэмсэхэ асуудалнууд баһал зүбшэгдэнэ. Научно-техническэ дэбжэлтын туйлалтануудыг ямар аргаар хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэб гэһэн асуудалшье эндэ суглааануудыг дээрэ онсо һуури эзэлнэ.

«Восточные Саяны» колхозой Таһархайн отделениин цеховэ партийна организациин тоосооно һунгалтын суглаан дээрэ коммунистнуудыг ажалай эмхидхэлэй юун дээрэһээ һуда байһые тэмдэглэжэ, политическэ хүмүүжүүлгын болон соёлой, үзэл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха эрилтэнүүдые табиһан байна.

Отделениин партбюрогой секретарь С-Д. Х. Хабюров үгэ хэлэхэдээ, тоосооно хаһада ямар хүдэлмэри хэгдэһэн, ямар дутуу дунданууда бии байһан тухай түнзэгыгөөр шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэгдэһэн байна. Партийна бюро ехэнхи анхаралаа хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ хандуулаад, үзэл сурталай нинтэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие муугаар ябуулаа гээд сэхэ хэлэв. Таһархайн һүүлшэ

БЭЛЭДХЭЛ МУУТАЙ БАЙБА

«Суглаан 19 часта эхилхэ» гэһэн соносхолые эндэхи коммунистнуудыг бултадаа уншаһан, дуулаһан лэ байгаа ёһотой. Гэбэшье аяар гурбан часта үлүү ороитожо, суглаан нэгэдэһэн дээрэ тоологдобо. Партийн гэшүүд Ц. Эрдынеев, Ж. Эрдынеев, Э. Базаров, Г. Тагаров гэгшэд ехээр хожомдоо. Механизатор Тагаровые тэрэ үдэр суглаанда хабаадахынь тула хүдэлмэриһөөнь сүлөөлөгдөн байгаа. Отделениин зоотехник В. Бальжинимаев, хонишод Ю Раднаев, Д. Жигмитов гэгшэд суглаанда ерээгүй. Д. Жигжитова суглаанай болохэ үдэр хэнһӭэшье табилга абангүйгөөр Улаан-Удэ ябшаһан байба.

Иимэл эмхи гурим багатайгаар «Эрдэм» совхозой Боомой отделениин тоосооно һунгалтын партийна суглаан эхилээ һэн. Тэрэ мүртөө суглаанай болохо газар, отделениин клуб хүйтэн байшоо. Партийна организацида хамтынгаа суглаанда коммунистнуудыг олоороо ерэдэггүй юм гэжэ дуулагша һэм. Тэрэнэй яаха аргагүй зүб байһые энэ суглаанай эмхидхэл баримталан гэршэлбэ. Иимэ ябадалтай коммунистнуудай хэрэг хамтын хэлсэлгэдэ табигдадаг байһан ха гү гэһэн асуудал гарана. Шанга эрилтын үгыл хадань огто зохихогүй ушар үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхээр.

Парткомогой секретарь М. Намсараев тоосооно элидхэл хэһэн байна. Тэрээн соонь партийна организациин тоосооно. Үедэ ябуулһан партийно-эмхидхэлэй, үзэл сурталай, нинтэ-политическэ хүдэлмэри ёһоор харуулагдаагүй. Энэ талаар хэлэхэшье юумэниинь байгаагүй хаш даа. Ажахын асуудалуудаар дамжуурһан элидхэлэй һүүлээр шүүмжэлэл өөрыгөө шүүмжэлгэ хаанаһаа дэлгэрбэ гээшэб!

Боомой отделениин гол һалбаринь хонин ажал. Тэрэ энэ һалбаридаа партийна бюро, КПСС-эй гэшүүд ямар нүлөө үзүүлнэб гэхэдэ, энэшье ушартэ нэгэ һайн жэшээ дурдахын аргагүй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлэй туршада хурьга тулжүүлхэ, шэгнүүрыень нэмээхэ, нооһо хайшалха түсэбтэ даабаринуудыг дүүргэгдэхэгүйнь. Аяар 1520 шахуу хони, хурьга гарзалуулаһхай, хонишодто отделениин дүрбэн мэргэжэлтэд ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй, зооветеринарна хүдэлмэри ябуулнагүй гэжэ коммунист Д-Б. Дашиев тэмдэглэв. Зарим хонишод даһан хэрэгтээ даншье һаа харюусалгагүйгөөр хандажа, харуулжа байһан малаа үгы болгожорхино. Хонишодой һуудал байдал һайжаруулхын тула совхозой дирекциин парткомой зүгһөө ямаршье хэмжээн абтанагүй.

Хонишодой хангалтагүй хүдэлмэри тухай коммунистнуудыг Ш-Д. Раднаев, Д-Д. Раднаев, Социалис Ажалай Герой Б. Доржиева болон бусад шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэн, ажахынгаа энэ гол һалбари тушаа саг үргэлжын анхарал хэндуулхыень эрилтэ табиһан байна.

Иимэ һула бэлэдхэлтэйгээр, Үнгэрһэн тоосооно һунгалтын суглаанда райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Гармаев, совхозой парткомой секретарь В. Цыбиков гэгшэд хабаадалсаһан байна. Эдэ хэрэгсэлгата түлөөлэгшэд суглаан дээрээ үгэ хэлээ. Тэдэнэй хабаадалга хэлэһэн үгэ хоохоор хосорхогүй бээ гэжэ һанагдана. КПСС-эй 33 гэшүүдтэй партийна эхин организацида туһа хүргэхэ, нүлөө ехэтэй хүсэн болгохо гэжэ оролдоогүй һаа, дардам харгыда бэлээр гараадхихагүйл ха.

М. ЦЫРЕНОВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

УРМАТАЙГААР

Колхозой тракторно-тарьяан ажалай бригадын бригадир, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Михаил Васильевич Перелыгинтэй МТМ-эй уужам ехэ хорёо соо уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай:

— Манай коллектив гол түлэб тэжээлэй ургамалнуудые тарихаар мэргэжэнхэй гээшэ. Бидэ түрүүлэн силосэй ургамал —180 гектарай кукуруза, 200 гаран гектарай ороohото холимол ургамалай ургаса гээгтэ хоролтогүй хуряагаабди. Мүн 80 гектарай хартаабха малтажа дүүргэгдээ һэн. Байгша ондо бригадамнай 600 гектар талмайда тарьяа абаха даабаритай бэлэй. Мүнөө бүхы ургасамнай амбаарлагдаа,—гэжэ тодорхойлон хэлэбэ.

Ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэһэн тус бригадын гэшүүд энэ жэлдэ кукурузын баян ургаса ургуулаа. Тобшоогол, Петр Акатовай хүтэлбэрилдэг кукурузашадай зёно гектарай 410 центнер кукурузын ногоон эшэ набша суглуулаа. Эндэ тарьянайнь ургаса яһала һайн. Бригадын механизаторнууд гектарай 17 центнер тарьяа хуряахаар абаһан социалис уяргаяа 18—19 центнертэ хүргэһэн юм.

Уһалагдадаг Хребтигэй поли дээрэ шэниисэ һайнаар ургаа бэлэй. Тракторно-тарьяан ажалай хоёр бригадын 14 комбайн эндэхи ургаса хуряагаа. Үнинэй комбайнернуудай нэгэн Василий Константинович Иванов хамагһаа ехээр тарьяа сохиһон магтаалтай. Тэрэ хуряалгын эхинһээ хойшо тэрэ 5000 центнер ороohо суглуулжа, тарьянай тоогто эльгээһэн юм. Энээнэй удэа дүршэлтэй комбайнернууд Василий Иванов, Владимир Павлов, Михаил Афанасьев, Акат Авдеев болон бусад эрхимээр ажаллаа.

— Бүлэг бүлэгөөрнь комбайнуудаа хүдэлгэхэдэ, бүтээсэтэй байдаг. Баал болгогдон сабшагдаһан тарьянай хатахада, үни хэбтүүлжэ байнгүй сохиходо, ороohон гээлтэ хоролтодо ороногүй. Бидэ унагаагдаһан тарьягаа суглуулжа дүүргэһээр сэхэ хадажа захалдаг байгаабди. Комбайнуудай поли бүхэндэ олоороо хүдэлгэгдэхэдэ, нүүдэл автомастерскойдошье зохид байдаг,—гэжэ Михаил Васильевич Перелыгин хэлэнэ.

Гүрэндэ тарьяа худагдаха табан жэлэйнгээ түсэбые бүри нёдондо сүм дүүргээд, байгша ондо 17 мянган центнер ороohо гүшааха даабарияа амжалтатайгаар бэлдүүлһэн эндэхи механизаторнууд ургуулһаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй суглуулба. Хуряалгын үедэ агрегадай гэшүүн бүхэн халаанайнгаа нормые холо үлүүлхээр оролдоо гэхэ гү, али удэртэ 10—15 гектарай ороондо 20 гектарһаа үлүү тарьяа сохидог байгаа. Тарьяа хуряалгын эхинһээ хойшо эндэ намарай паар хахалжа бэлдэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр 550 гектарта намарай паар хахалаа.

Ургаса хуряалгын үедэ комбайнуудай һаадгүй хүдэлхын тула бригадын коллектив ажалаа һайнаар эмхидхээ һэн. Эндэ электро-гагнуурай агрегадтай автомастерской, тоhо, түлишэ зөөжэ хангаха звено бии байгаа. Тус звеное Иван Афанасьевич Ткачев хүтэлбэрилөө.

— Эдэ үдэрнүүдтэ нарата дугаан байба. Хүдэлхэдэшье бүтээсэтэй, сэдьхэлдэ урматай. Бидэ иимэ сагай тогтоод байһанда бүхы тарьягаа үрьдижэ сүм хуряагаабди. Намар гээшэ тарьяшаней жэлэй һүүлшын шанга шалгалта һэмнай. Манай механизаторнууд энэ шалгалтаяа амжалтатайгаар дабажа гараа,—гээд РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат XXI партсъездэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тарьяан ажалай бригадын бригадир Михаил Васильевич Перелыгин хэлээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: комбайнернууд В. Иванов, В. Павлов, В. Просвиренников, В. Авдеев; гагнууршан Л. В. Храпач.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.
Бэшүүрэй район.

Хүтэлбэрилэгшэ—хүмүүжүүлэгшэ

АЛИШЬЕ ТАЛААРАА ДҮРШЭЛТЭЙ

Авиационно заводой бэлэдхэлгын-штамповочно цехэй коллектив партийн XXVII съездын хүндэлэлдэ үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ илагшадай тоодо ходо ородог, мүн хэдэн габшагай декаденуудта эрхимлэжэ гараһан юм. Энэ цехтэ мастераар хүдэлдэг Н. Ф. Григорьевтой урда үдэрынь уулзажа, тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бүлэгэй гэшүүдтэй ажал дээрэнь хөөрэлдэхэ тухай хэлсэбэбди.

Хойто үглөөниинь цехэй үүдэндэ энэ бүлэгтэ хүдэлдэг Дмитрий Федорович Мушаковтой золгобоб. Тэрэ намайе бүлэгэй хүдэлмэришэдтэй танилсуулба. Цех соо шуураатай, хүнхинөөтэйшье һаа, хөөрэлдөөмнай һонирхолтой байба.

Д. Ф. Мушаков выколотчик-доводчигоор арбан зургаан жэлэй туршэда хүдэлжэ ябана. Энэ коллективтэ табан жэлэй саада тээ хүдэлхээ ерээ бэлэй.

— Удаан саг соо манай коллектив һайн хүтэлбэрилэгшэгүй байгша һэн. Мастернай, дүй дүршэлтэйшье һаа, архиин амһарта руу «шагааха» дуратай бэлэй. Хүтэлбэрилэгшэ бүхэн баһал хүмүүжүүлэгшэ ха юм, харин иимэ хүтэлбэрилэгшэ яагаад залуу хүдэлмэришэдтэ һайн жэшээ харуулха гээшэб?—гэжэ Д. Ф. Мушаков хөөрэнэ. — Ондоо мастертай болоо һэмди, тэрэ тэрэмнайшье үни тороогүй. Тиигэжэл хахад жэлэй саада тээ Н. Ф. Григорьевто коллективыемнай хүтэлбэрилхые найдаба. Бидэ Николай Филаретовичые һайн мэдэдэг байгаабди, юундэб гэхэдэ, тэрэ маанадаар выколотчик-доводчигоор хүдэлдэг һэн. Ажалдаа бэрхэ, дүй дүршэлтэй хүн юм.

Николай Филаретовичтай цех соогуур гэшхэлнэбди. Өөрынгөө ажал тухай, бүлэгэйнгөө хүдэлмэришэд тухай хөөрөөниинь хүниие абаһаар һонирхуулна.

— Ямар зорилготойгоор ажаллажа байһанаа хүдэлмэришэн бүхэнэй ойлгохыень, тиимэһээ дүүрэн харюусалгатайгаар, эмхи журамтайгаар хүдэлжэ, үйлэдбэриингөө даабари үндэр үрэ дүнтэйгөөр, болзорһоонь урид дүүргэхыень хүдэлмэришэдые элсүүлхэ гэһэн зорилго өөртөө табяа һэм, — гэжэ Н. Ф. Григорьев хөөрэбэ. Тиигээд хүдэлмэришэдэй хажууда ошожо, тэдэнэй хөөрэлдөө дэмжэбэ.

Верстагай саана хүдэлжэ байһан У. Г. Димовагай ойро ошожо, мастер тухайгаа хөөрэхыень гуйбаб.

— Николай Филаретовичай коллективэймнай хүн бүхэндэ налархай зохидоор хандажа, үгэеэ һайнаар ойлголсодог гээшэ. Коллективэй хүсэ шадал эмхи гуримһаа, журамһаа ааб даа. Н. Ф. Григорьев бүлэгэй гэшүүдэй дунда ойлгуулламжын. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри няггаар ябуулдаг хадаа хүн бүхэнэй урда шанга эрилтэ табидаг, — гэжэ Ульяна Григорьевна тэмдэглэбэ. Коммунист, профгрупорг У. Г. Димовагай мастерайнгаа ажалые иимэ үндэрөөр сэгнэһэниие баталан, цехэй парторгачизациин секретарь А. М. Бухольцева иигэжэ нэмэбэ:

— Жэжэ, жаа юумэнүүдтэ арга ішадалаа гаргангүй, харин бүлэгэй урда табигдаһан үйлэдбэриин даабаринуудые дүүргэхын түлөө Н. Ф. Григорьев хүдэлмэришэдые бүхы хүсэеэ элсүүлхыень һургажа, эмхидхэжэ шадаа бэлэй.

Энэ коллективэй туйлаһан габшагай ажалай амжалтануудай үшөө нэгэ шалтагааниинь гэбэл, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургажа, зүбөөр хүмүүжүүлхын тула эдэбхитэй ябуулганууд ые бэлүүлжэ байдаг.

Совет Армида алба хэһэнэй һүүлээр Виктор Будаков энэ цехтэ ажаллахаяа ерээ һэн. Богонихон болзорто, жэл соо, яһала дүршэлтэй боложо, ажалдаа аха нүхэдтөө гартахаяа болишоо гэжэ мастерынь хүбүүе мөгтан хөөрөө һэн. Викторэй һурган хүмүүжүүлэгшэнь Д. Ф. Мушаков болоно. Дмитрий Федорович мүнөө шэнэ һурагшаяа — Юрий Цыремпиловые дүй дүршэлэйнгөө нюусануудай танилсуулжа, уран шадабарияа хубаалдажа байна.

Коллективэй туйлаһан амжалтануудтаехэхэн хубитаяа оруулһан хүдэлмэришэдэй тоодо ажалай ветеран, һурган хүмүүжүүлэгшэ В. И. Невоськко, Е. Е. Семенова, С. В. Осколков, А. В. Писарев, хүдэлмэри хубаарилагша И. Каргопольцева гэгшэдые нэрлэхэ ёһотойбди.

Бэлэдхэлгын-штамповочно цехэй социалис мурысөөнэй түрүү эзэргэдэ дабшан ябаха хэрэгтэ мастер Н. Ф. Григорьевой бүлэгэй габшагай ажалайнь габьяа элитэ.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

Яаралтай ашаглагдаха барилга

1985 оной юһэн һарын туршада республикын барилгашадай байрын гэрнүүдые, социально-соёл һуудалай объектнүүдые бариха талаар уялгануудаа хэр зэргэ дүүргэһэн тухайнь, мүн жэлэй һүүл болотор гүрэнэй даабаринуудые гүйсэд бэлүүлхын түлөө ямар хэмжээнүүдэй абтаха байһан тушаа зүблөөн КПСС-эй обкомдо боложо үнгэрбэ. КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков зүблөөнние хүтэлбэрилөө.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Е. А. Тарасюк** энэ асуудалаар элидхэл хэбэ. Барилгын эмхи зургаанууд үнгэрһэн юэн һарын хугасаада нёдондоной энэ үеынхидэ ороходоо 6 процентээр ехэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн, үйлэдбэриин, хүдөө ажахын шэглэлтэй объектнүүдые барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөри ашаглаха түсэб үлүүлэн дүүргэһэн, энэ талаар үнгэрһэн жэлэй энэ хугасаада ороходоо 8 процентээр үлүү гол фонднуудые ашаглалгада оруулһан байна. Гэр байрын, соёл, һуудалай барилгануудай хэмжээн нёдондоойхиһоо мүн лэ үлүү байгаа.

Гэбэшье подрядна эмхи зургаанууд, министерствэнүүд болон албан зургаанууд эрид һайн хубилалтануудые туйлахын тула гүйсэд ороолдолго гаргаагүй гээд элидхэлшэ шүүмжэлбэ. Байгша оной январь-сентябрь һарануудта байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаалга ороидоол 45 процент, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые, хүүгэдэй ясли-садуудые барилга тус тустаа ороидоол, 20,39 процент бэелүүлэгдэ. Улаан-Удэ хотодо, Баргажанай, Баунтын, Загарайн, Кабанскын, Хяагтын болон бусад районуудта энэ талаар илангаяа ехэ гээгдэл үзэгдэнэ.

Улаан-Удэдэ томо панельнэ гэрнүүдые барилгын хэмжээн хараалагдаһанай ёһоор, 65 процентдэ хүргэгдэхэ һаа, ороидоол 38 процентдэ хүргэгдөө. Жэлэй эхиннһээ республикын ниислэл хотодо бодхоогдоһон объектнүүдэй ороидоол 28 процентнь «һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр, республика дотор бүхыдэнь абаад хараахада, энэ тоо 37 процентдэ, гэр барилгын комбинадые абаад үзэбэл, ороидоол нэгэ гэрынь иимэ сэгнэлтэтэйгээр ажаһуугшадта дамжуулагдаһан байна. Тиимэһээл шанарта эрилтэ шангадхаха ёһотой гэһэн элидхэлшын ажаглалта тон зүб. Барилгын хэрэгтэ хабаадагшад, онсолбол, захил хэгшэд, подрядчигууд, проект зохёон табигшад, түүхэй эд материалнуудаар хангагшад булта шанарай түлөө нэгэн адли харюусалгатай байха эзэргэтэй.

Байрын гэрнүүдые, соёл һуудалай объектнүүдые бариха талаар даабаринуудые бэелүүлжэ шадаһан ЛВРЗ, республикын Мелиораци болон уһанай ажахын министерство, «Бурятводстройн» управлени нэрлэгдэбэ. Хүдөө ажахын министерствын захилаар хэгдӭ дэг барилга урагшагүй. Жэшээлхэдэ, «Бурятмежколхозстройн» барилгашад хүдөөдэ 40 квартиратай гэр барилгые хэмһэ үгүү унжагайруулна. «Бурятцелинстрой» нэгэдэлэйхидэй гэмээр Оёорой, «Талецкий», «Эрдэм» совхозуудай, Хоринск һууринай ажалшад саг болзортоо шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ орохогүйнь гээшэ. Энэл нэгэдэлэйхид Хяагтада 89 квартиратай гэр барижа эхилһээр 5 жэл болобо. Энэ гэрэй ашаглалгые түргэдхэхын тула аһаан эндэ эхилэгдэһэн бусад объектнүүд орхигдожо, мүнөө жэлэй түсэбһөө гаргагдаһан юм. Гэбэшье иимэ хэмжээншье һайн үрэ үгөөдүй. Колхоз, совхозуудта ба хүдөө ажахын бусад эмхинүүдтэ байрын гэрнүүдые барилгые түргэдхэхэ талаар КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет байгша оной майн 14-дэ түсхай тогтоол баталан абаа һэн. Улаан-Удын шефскэ организацинууд дурсагдагша тогтоол бэелүүлгэдэ мүн лэ онсо анхарнагүй.

Республикын барилгын эмхи зургаанууд хабсаргагдамал түмэр бетон, томо панельнүүдые бүтээн гаргахаар нилээд хүсэтэй юм. Түсэбтэ табан жэлэй эхинтэй сасуулбал, барилгые оньһон түхеэрэлэнүүдээр хангалга нилээд һайжараа, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл, шадабари дээшэлэ. Тиимэһээл байрын гэрнүүдэй, соёл һуудалай барилгые индустриальна үндэһэ һуури дээрэ шэглүүлэн оруулха арга боломжо бии. Гэбэшье олон предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэн гүйсэд ашаглагданагүй. Промышленнэ барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ объектнүүдые барилгада «Главбурятстройн» хүтэлбэрилэгшэд һайса ахнарнагүй, «Бурятстройматериалы» нэгэдэл ханын материалнуудые гаргаха хүдэлмэриингөө эршые һуладуулна гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ. Саашань тэрэ проектнэ эмхи зургаануудай үүргые дээшэлүүлхэ, городые болбоссь түхэлтэй болгохо хэрэгтэ национальна ёһо заншалнуудые, шэмэглэл хэрэглэхэ тушаа тогтоо.

Капитальна барилгада мүнөө бии байгаа дутуу дундануудӓнаа ямар тобшолол хэмээр бэ гэхэдэ, барилгые, эмхидхэлгын, шанарай, ашаглалгада тушаалгын асуудалнуудта партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа хурсадхаха, горрайгүйсэдкомууд шанга хиналта хэхэ зэргэтэй гэбэ. Жэлэй дүүрэтэр богони хугасаа соо барилгашадай хүсэн, материально-техническэ нөөсэнүүд ашаглалгада тушаагдахаар дутэлһэн объектнүүдэ шэглүүлэгдэхэ, гэр байрын, социально-соёл һуудалай барилганууд түрүүшын эзлжэнэ, саг үргэлжын хараа доро эрхилэгдэхэ ёһотой гэжэ Е. А. Тарасюк үгэеэ түгэхэбэ.

Удаань барилгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ үгэ үгтэбэ. Юһэн һарын дүнгөөр ашаглалгада тушаалгын программыг шадаагүй «Жилгражданстрестые эрхилэгшэ Думное үгэ хэлӭ саргагдамал түмэр дуталдаһаньһаа нилээ болоо гэжэ тайлбарлаа лэй дүүрэтэр соо талаар барилганууд коллективэй бэлэдхэгдэхэгүй байһаниие тэ рэ. «Бурятцелинстрой» стые эрхилэгшэ Ж. Ж. нянц дүрбэдэхи байрын гэрнүүдые дабаха арганууд хар-Шэбэрэй районой гард» совхозодо, Хоринскэй районой ранхы һууринда, Улан тосхондо, Заиграйда оной «Дружба» колхозодо лэнгын районой нэрэмжэтэ совхозодо саадууд январиин 1 багашуулай мэдээ гэбэ. Гиихдээ 5 ба 2-ынь ашаглагдаха. Энэ хадаа түсхай раала-даһантай тэ гэжэ мэдүүлбэ.

«Улан-Удэтрансстрой» тые эрхилэгшэ Ю. Ю. няков коллективтэй тухайгаа тоосоходо донойхидо орохо центтээр үлүү өөһэдынь хүсөөр раалагдаһан объектнүүд кабрь һарада гүрэ сиин үзэмжэдэ зэргэтэй гэжэ нэ рядай хүдөө ажахын стрэй орлогшо Г. К ва хүдөөгэйхидэй байдалые һайжаруулхатэ барилгашадай шаа, барилганууда ствын зүгһөө хэрэгт та, туһаламжа туса Удаань гэр барилга надай начальник В моит дутагдалнуудые зуураа, эгһэ, бутар болон цементээ бди, тиимэһээ хэм зургаанууд тай хоо саагаа бүри нэгэ зэргэтэй бди гэбэ.

Арадай депутат шүүрэй райгүйсэдкомой рүүлэгшэ Б. Б. Бохо депутатуудай Улаан-родской Соведэй түрүүлэгшэ В. К. Улаан-Удын авиацио водой директорэй **А. С. Блинов** гэгшэ ра барилгын эрхэ үргэдхэхэ, шанарыг руулха талаар һанг хэлээ.

Зүблөөнэй түгэсэ эй обкомой нэгэдэ тарь **А. М. Беляков** хэхэдээ, хүн зонин раар хангалгын асу мүнөөдэрэй эгээ рилгонуудай нэгэн тодорхойлбо. Бари териально-техническ нүүдээр хангалга руулха, барилгаш саргагшадта туһал хэ, хиналта хэхэ тиин райкомуудай гүйсэдкомуудай түр үүргые тэрэ онсо 1985 ондо бүхыдэ рын, соёл һуудалай нуудые ашаглалга үргешагай байха эрилтэ табиба.

Г. Д.

Нина Иосифовна Будаева Улаан-Удын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын нэгэдэһэн үдэрһөө хойшо тэндэ эсхэгшээр хүдэлнэ. Ажалдаа шудэргы, дүй дүршэлтэй энэ эхэнэрэй хэшээл оролдолгые анхаралдаа абажа, эсхэгшэдэй бригадираар томилһон юм. Мүнөө бригадань коммунис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Эндэ бригадирай хубита ехэ. КПСС-эй XXVII съездые үгтуулан ажалай вахтада жагсаһан эсхэгшэд эрхим дүн туйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. И. Будаева.

В. ПЛУТТЫН фото.

БҮТЭЭС АЖА ҮРЭ

Госкомсельхозхимпрома Хяагтын районно коллектив үнд ажалаараа рай суурхаһаар үнэ арбан нэгэдэхи даабариие бол дүүргэгдӭ тухайн хүдэлмэришэд мэдүүлбэ. Тебаг бөөр хараалагдаг ган түхэригэй дукци үйлэдбэ байһан һаа, б 4506 мянган тө дукци гаргажа

Техникэ зайлс сарь А. А. Сы дэлмэришэд Н. Л. И. Старков, тус гэгшэд кол лаһан амжалтад битаяа оруулаа жолоошон ком сандр Стеганов хановска хүдэлэ лэй ойе үгтуулн лэй даабариие

Эндэхи хүдэл лаһан амжалта XXVII съездэ

СОВХОЗОЙ БРИГАДНА ТҮБ

БАЛҐАЗЫН (Тувин АССР). Тувин АССР-эй Тандинска районэй «Пламя революции» совхозһоо И. Кудрявцевай дөадаг тарьяашадай бригада хажуу тэлһэ туһаламжагүйгөөр бүхы хүдэлмэри хэжэ үрдинэ. Эндэхи тарьяашадай ажалай эрхэ байдалые болон һуудал байдалые һайжаруулха тухай схэ анхарал ороолдолго гаргагдадаг.

5 мянга шахуу гектар тарьяаладаг дэргэдэ бригадна түб баригданхай. Эндэ амаралтын тӫналганууд, столово, улаан буган, медпункт, диспетчерскэ хэлхеэ холбооной пульт, ажахын элдэб барилганууд бии.

— Энээнэй урда тээ хура бороогой ороходо, ехэ сагаа гээдэг байгаабди,— гэжэ бригадир хэлэнэ. — Полевой станай үгы байхада, 30 гаран километртэ оршодог тосхон ошожо, бороогой дүүрэхые хүлеэдэг байгаабди. Энэ дутагдалые усадхабал, табан хүниие сүлөөлжэ болохо гэжэ шиидхээ һэн. Ургаса хуряалгын үедэ эгээл эдь комбайнернууд дуталдадаг байгаа бшуу.

Олохон ажахынуудта холын полинуудай дэргэдэ бригадна түбүүд түхеэрэгдэнхэй. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ хараа байса дээшэлээ. Нёдоньдо жэлэйхитэй сасуулхада, хуряалгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮДТЭ ОРОЖО ТОЛЛОБО

РАДВИЛИШКИС. (Литвагай ССР). Совет Конституциин һайндэрэй урда тээ «Комунарас» колхоздо шэнэ гэрнүүдтэ орожо толлохо баяр болобо. Республика дотор түрүүшынхээ баригдаһан залуушуулаи байрын комплексдо хүдөө ажахын һургуулинуудые дүүргэһэн мэргэжэлтэд, тарьяашад, малшад, зөөжэ түбхинөө.

Литвагай архитекторнүүдэй проектээр таруу зохид гэрнүүд, соёлой болон ажаһуудалай комплекс баригданхай. Эндэ гэр бүлын үдэшэнүүд, хүүгэдэй утреннигүүд үнгэргэгдэхэ. Ажахыда тосхоной социальна хүгжэлтын табан жэлэй түсэб дүүргэгдээ.

Залуушуулай «Комунарас» гэжэ байрын комплекс бусад ажахынуудта жэшээ болоно. Литвагай колхоз, совхозууд гэр байра, соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжын объектнүүдые хурдан түргэнөөр барина.

Литвагай агропромдо мэдээсэнэй ёһоор, жэл бүри 7 мянга шахуу гэр бүлэ городой түхэлэй һуурин тосхонуудта зөөдэг. Хүдөөгэй барилгые индустриальна гуримаар хэдэг болоһоной ашаар энэ түйлэгдана. «Литмежколхозстройн» нүүдэл онньһожоруулагдамал колоннонууд район бүлэндэ үйлэдбэриин баазатай юм. Алитусай гэр барилгын туршалгын комбинадта хаасаргагдамал комплекс болоно.

Эндэ ашаг үрэтэй технологи нэбтэрүүлэгдэхээр хэрааалгданхай.

Шубуунай фабрикын коллектив ашаглалгада оруулагдаһан цех бүхэниие тэрэ дарыдань ашаглажа эхилэ Энэнь гурбан жэ 6 миллион түхэрэг абаха арга олгох

Енисейн үзэсхэ эрье дээрэ орш риин урданай По хоной түхэл шэнэ билна. Шубуушэдэ хид түхеэрэлгэнэ гэрнүүд, асфальт ургэн харгынуу 450 хүнэй һуурин байшан, худалдаа туб ашаглалгада болонхой.

Үүсхэл гаргаһан Советүүдтэ

РАГШАТАЙГААР ҮГЭСХЭБЭ

...өлдэхэлгэдэ предсэдай, эмхинүүдэй, эмүүдэй коллективүүдэй хэхээр бүхы ...элсүүлхэ талаар ...дүүдэй Сэлэнгэ...ой Юреэгэй со...бханскын районой ...поселково Совемалшадай абаһан ...лгануудые манай ...о хуряалгын худэлмэрийн урид толилсан. Тэдэнэй абаһан ...лганууд республигэй Советүүдээр дамжэгдээ бэлэй.

...м районой Каменскоко Советэй гүйсэдкомдо нюмгее депутадуудые, үбһэ хуряалгада ...зонние хабаадуулха ...торитой худэлмэрийн ...э талаар нютагай депутадуудтэ һунгуулгые айлнуудта ...ал хэхээр бүхы хүнүүлжэ, энэ шуудэй тухай хөөрэлсэн ...унгэргэһэн байна.

...Советэй харьяата ...р байдаг ажалша ...ата даабаринуудта. Предприятинуудай ...та 2600 центнер ...гтэй үбһэ бэлэдхэхэ ...е абаһан юм. Тимлюйн заводой колжышэлхэдэ, 1000 ...орондо 1100 центбэлэдхэхэбди гэһэн ...

...районой Юреэгэй Советэй харьяата гадомохон ажахынуудболохо Карл Маркболгоо колхоз оршоохэ мал олоор ...даг юм. Тиимэһэй ...ада бардам хүрэхэ ...эдхэхэ гээшэ эгээл ...ирлогнуудай нэгэдохой.

...бэлэдхэлгэдэ предсэдай, эмхинүүдэй, эмүүдэй коллективүүдэй хэхээр бүхы ...элсүүлхэ талаар ...дүүдэй Юреэгэй ...аменскын поселководэй үүсхэл республигүдее нютагуудта хаа ...ргэнөөр дэмжэгдээ ...

...сомоной Совеүнэдынгее хүсөөр ...өр үбһэ, 1500 центнаата тэжээл бэлэдлэдо тушаеха, мүн ...машинатай, мотомүн зонние энэ хэнаар хабаадуулха, үбһэшэдэй звенонууд хубитаяа ехээр оруулаа. Сомоной Советэй түрүүлэгшэ С. Б. Тапхерова, секретарь С. Б. Дарханова, бухгалтер С. Л. Доржиева, инспектор Н. В. Ахметшакирова гэгшэд эмхидхэлэй худэлмэри һайнаар ябуулһан, өөһэдөөшье үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадаһан юм.

Үмсэдөө автомашинатай, мотоциклтэй хүн зон ногоо суглуулжа, АВМ-эй агрегадуудта тушаагаа. Д-Ц. Цыбикдоржиева, Н. Ачитуев, М. Галсанов, Г. Дандаров, Б-Ц. Булгутова гэгшэд 5—6 центнер ногоо асарһан байна.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ хонишод олоороо хабаадаа. Александр Жамьяновай, Владимир Чойсоруновай болон бусадай хүтэлбэрилһэн звенонууд 400—500 центнер үбһэ соможо абаба.

Энээнһээ гадна Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо Холбоолжоной уурхайн, «Гусиноозерская» шахтын коллективүүд шефскэ горитойхон туһаламжа үзүүлээ.

Тиин хамта дээрээ колхоздо 36000 центнер үбһэн, 2515 тонно сенаж, 15725 тонно силос, 400 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдэжэ, хараалагдаһан хэмжээнһээ хосад корнеплодуудые суглуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Мүнөө жэлэй таряа хуряалгын эхээр хура бороо ехээр орожо, олон зуун гектар таряаланган оросхото ургамалнууд унашаһан байгаа. Һургуулиин һурагшад хэбтэһэн хоолоогуудые сабшаха худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Тиихэдэ Тимлюйн цементын болон асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводуудай, ОРСын худэлмэрилэгшэд, алба хаагшад хамһабариин ажахыда 4000 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, 500 тонно силос дараха, хартааһа тариһан 14 гектарһаа гектарай дунда эзэрээр 200 центнер ургаса абаха уялгаяа мүн лэ урагшатайгаар дүүргэбэ.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ удаарангүй. эмхитэйгээр оролсожо, энэ шухала хэрэгһээ хажуу тэй хэнэйшье үлэхэгүйгөөр ойлгуулламжын ехэ худэлмэри ябуулагдаа гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Поселково Советэй дэргэдэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд 5 хоног бүхэндэ гаргагдадаг байгаа. Тиихэдэ поселково Советэй гүйсэдком декада бүриин дүнгүүдээр заседани үнгэргэжэ, үбһэшэдтэ туһалха тушаа асуудал зүбшэн хэлсэдэг, зохихо хэмжээнүүдые хараалдаг байгаа.

Арадай депутадуудай Каменскын поселково Советэй ажалшад үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа урагшатайгаар дүүргэбэ гэһэн тобшолол хэхэ хэрэгтэй.

ЦИАЛИС УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭЭ

...ны районой Юреэгэй Советэй харьяата гадомохон ажахынуудболохо болохо Карл Маркболгоо колхоз оршоохэ мал олоор ...даг юм. Тиимэһэй ...ада бардам хүрэхэ ...эдхэхэ гээшэ эгээл ...ирлогнуудай нэгэдохой.

...бэлэдхэлгэдэ предсэдай, эмхинүүдэй, эмүүдэй коллективүүдэй хэхээр бүхы ...элсүүлхэ талаар ...дүүдэй Юреэгэй ...аменскын поселководэй үүсхэл республигүдее нютагуудта хаа ...ргэнөөр дэмжэгдээ ...

...сомоной Совеүнэдынгее хүсөөр ...өр үбһэ, 1500 центнаата тэжээл бэлэдлэдо тушаеха, мүн ...машинатай, мотомүн зонние энэ хэнаар хабаадуулха, үбһэшэдэй звенонууд хубитаяа ехээр оруулаа. Сомоной Советэй түрүүлэгшэ С. Б. Тапхерова, секретарь С. Б. Дарханова, бухгалтер С. Л. Доржиева, инспектор Н. В. Ахметшакирова гэгшэд эмхидхэлэй худэлмэри һайнаар ябуулһан, өөһэдөөшье үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадаһан юм.

Үмсэдөө автомашинатай, мотоциклтэй хүн зон ногоо суглуулжа, АВМ-эй агрегадуудта тушаагаа. Д-Ц. Цыбикдоржиева, Н. Ачитуев, М. Галсанов, Г. Дандаров, Б-Ц. Булгутова гэгшэд 5—6 центнер ногоо асарһан байна.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ хонишод олоороо хабаадаа. Александр Жамьяновай, Владимир Чойсоруновай болон бусадай хүтэлбэрилһэн звенонууд 400—500 центнер үбһэ соможо абаба.

Энээнһээ гадна Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо Холбоолжоной уурхайн, «Гусиноозерская» шахтын коллективүүд шефскэ горитойхон туһаламжа үзүүлээ.

Тиин хамта дээрээ колхоздо 36000 центнер үбһэн, 2515 тонно сенаж, 15725 тонно силос, 400 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдэжэ, хараалагдаһан хэмжээнһээ хосад корнеплодуудые суглуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Мүнөө жэлэй таряа хуряалгын эхээр хура бороо ехээр орожо, олон зуун гектар таряаланган оросхото ургамалнууд унашаһан байгаа. Һургуулиин һурагшад хэбтэһэн хоолоогуудые сабшаха худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Тиихэдэ Тимлюйн цементын болон асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводуудай, ОРСын худэлмэрилэгшэд, алба хаагшад хамһабариин ажахыда 4000 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, 500 тонно силос дараха, хартааһа тариһан 14 гектарһаа гектарай дунда эзэрээр 200 центнер ургаса абаха уялгаяа мүн лэ урагшатайгаар дүүргэбэ.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ удаарангүй. эмхитэйгээр оролсожо, энэ шухала хэрэгһээ хажуу тэй хэнэйшье үлэхэгүйгөөр ойлгуулламжын ехэ худэлмэри ябуулагдаа гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Поселково Советэй дэргэдэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд 5 хоног бүхэндэ гаргагдадаг байгаа. Тиихэдэ поселково Советэй гүйсэдком декада бүриин дүнгүүдээр заседани үнгэргэжэ, үбһэшэдтэ туһалха тушаа асуудал зүбшэн хэлсэдэг, зохихо хэмжээнүүдые хараалдаг байгаа.

Арадай депутадуудай Каменскын поселково Советэй ажалшад үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа урагшатайгаар дүүргэбэ гэһэн тобшолол хэхэ хэрэгтэй.

Аха дүү арадуудай бүлэ соо

Сибириин бага арадууд: үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр

Сибирьтэ болон СССР-эй Алас-Дурнын хизаарта гуша гаран эндэхи нютагай арад ба үндэһэ яһатад (1150 мянга шахуу хүн) ажаһуудаг юм. СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин эрдэмтэд тэдэнэй түүхэдэ, ажаһуудалба национальна харилсаануудта хабаатай асуудалнуудаар үндэһэн шухала шинжэлгэнүүдые хэжэ үргэлжэлөөр. Шинжэлгэнүүдэйнгээ дүнгүүд тухай хөөрэжэ үгэхыень АПН-эй корреспондент, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин харьяата Новосибирскын түүхын, хэлэ, бэшэгэй ба философиин институтай директорэй орлогшо, философиин эрдэмэй доктор профессор Владимир БОЙКОДО хандаһан байнабди.

— Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй үндэһэ яһатаниие комплексно талаар шинжэлгэ элитэ совет эрдэмтэн академик Алексей Окладниковай (1908—1981) үүсхэлээр ба тэрэнэй хүтэлбэри доро үшөө дайнай урда тээ Амар мүрэнэй эрье шадар эхилэгдэһэн юм. Тэрэнэй шабинар, хэрэгыень үргэлжэлүүлэгшэд энэ худэлмэриие эдэбхитэйгээр хэжэ байдаг зандаа. Жэшээлхэдэ, Яхадай АССР-тэ, хадата Алтайда, Байгал-Амарай түмэр замай оршондо, Тувада, Хакассида, Сахалинай болон Камчаткын областнуудта, бэшэшье нютагуудта ажаһуудаг арадууд али бүхы талаһаа шинжэлэгдэнэ гэжэ хэлэлтэй.

Эдэ бүхы асуудалнуудаар һүүлэй үедэ айхабтар ехэшье, һонирхолтэйшье мэдэснүүд суглуулагдаа. Анхармаар научна нээлтэнүүдшье хэгдээ. Жэшээлхэдэ, эртэ урда сагай хүнэй ажаһуураһан шинэ аргынууд элирүүлэгдээ, эрдэм науканда мэдэгдээгүй байһан эртын эртэ үедэхи манускриптнүүд, тиихэдэ хүнөө шулуун хабсагайнууд дээрэ зураг, бэшэгүүд олдоо. Тэрээнһээ гадна, Сибириин арадуудай хүшэр хүндэ замые, тэдэнэй олон зуун жил болоод хүгжэжэ эхилһэн түүхые — шулуун үеһөө эхилээд. мүнөө үе саг хүрэтэр-эрдэмтэд шата шатаарнь дамжуулан харуулһан габьяатай. Эдэ шинжэлгэнүүдэй үндэһэн дээрэ үргэн олондо мэдээжэ болоһон хэдэн бүтиһоо бүридүүлэгдэһэн хамтын монографинууд бэлдэгдээ юм. Жэшээ болгон, «Сибириин түүхэ», «Сибириин худэлмэришэн ангиин түүхэ», «Сибириин тарягшадай түүхэ» болон бусадые дурдалтай.

— Мүнөө үедэ Сибирьтэ ажаһуудаг үндэһэ яһатадай тоо ба бүридэл тухай юу хэлэхэ байнабта? Шэнжэлгэнүүдтнай юу харуулааб?

— Ураалһаа эхилээд, Номгон оксан хүрэтэр нэмжыһэн энэ заха хизаартүй дайдада ажаһуудаг арадууд болон үндэһэ яһатадай табаниинь лэ 80-яад оной эхин дээрэ яһала томо нэгэн арадууд боложо тогтонижороод байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Нэрлэхэ болоо һаа, 353 мянган буряадууд, 328 мянган яхадууд, 166 мянган тувынхид, 71 мянган хакасууд, 60 мянган алтайнхид. Тиихэдэ дүн хамта 158 мянган хүнүүдһэ бүридэнэн 26 этническэ хамтарал. Хойто зүгэй үндэһэ яһатадай бүлэгые бүридхэдэг юм. Тэдэнэй дундаһаа тоогойнгоо талаар ненецүүд (30 мянган хүн), эвенкнүүд (28 мянган хүн), хантынууд (21 мянган хүн) илгарна. Хэлэнэйнь талаһаа абажа хараа һаа, эдэ арадууд ба үндэһэ яһатад табан бүлэг боложо хубаардаг. Тюрок ба монгол хэлэтэй тэдэнэй соогоо эгээл олониинь юм. Нүгөө талаһаа, эдэ бүхы үндэһэ яһатад дан таруу бэшээр, яһала согсоор ажаһуудаг гэжэ тэмдэглэлэ. Диилэнэй олониинь гурбан автономито республикын (Яхадай, Тувын, Буряадай), хоёр автономито областиин (Хадата-Алтайн ба Хакассай), нейман автономито округой (Чукоткын, Ханты-Мансиин болон Эвсад) дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг гээшэ.

— Сибириин арадуудай һүүлэй хэдэн арбаад жэлэй туршада түйлаһан хүгжэлтэ тухай юу хэлэмээр бэ?

— Таатай зохид ниитын эрхэ байдалда Сибириин арадуудай хүгжэлтын эрид хурдадхаһаниинь сагай шинжэ болонхойл. Юрэдөөл, нэгэ үеын хүнүүдэй ажабайдалай хугасаа соо Сибириин арадуд ниитын хүгжэлтын эхин шатаһаа мүнөө үеын социалис ёһоной харилсаандa хүрэжэ ерээ гэжэ яажа мартажа болохоб?! Социалис хубилалтануудай эхилхын урда тээ Сибириин үндэһэ яһатад натуральна ажахы эрхилдэг, диилэнхи олониинь һургуули нудар гэжэ ойто мэдэхэгүй байһан юм. Энэ ехэ хизаарта ажаһуудаг арадуудай олонхинь өөрынгөө национальна бэшэгүй һэн. Ороноймнай бүхы арадуудай халуун анхарал ба туһаламжын ашаар эндэхи нютаг зон богонихон саг болзор соо ееһэдын алфавидтай боложо, ажаһуудалаа үндэһөөрнь шэнэлэн хубилгаад, мүнөө үе сагайхяар ажаһуудаг гээшэ. Революциин урда тээ хосоржо дууһахе туйлдаа хүрэһэн эдэ арад зоной тоо Совет засагай жэлнүүдтэ хоёр дахинаар олошороо. Тэдэнэй дундэ үхэл, иланганяа эхэнэрнүүдэй болон хүүгэдэй үхэл эрид үсөөрэнхэй. Халдабарита үбшэнүүдтэй, уушханай ханяадантай тэмсэхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануд түйлагдаа. Эрдэм номгүй байлгада эсэс табигдаа. Ссёлой гайхалтай түргэн хүгжэһэнэй, хүн зоной хани барисаан ба нэгэдэлэй батажаһанай ашаар тэдэнэй национальна оюун бодолой хүгжэлтэ тогтонижон бүридөө.

— Сибирьтэ мүнөө ажаһуудаг нютаг хүн зоной национальна харилсаан ямар онсо тиимэ шинжэтэйб?

— Тэдэнэй хоорондо национальна гэхэ гү, али үндэһэ яһанай илгаа дээрэһээ ямаршье зүришэлдөөн, арсалдаан гарадаггүй. тиигэхэ үндэһэниинь шье. шалгагаанинь шье үгы ааб даа, юуб гэхэдэ, бүлтэдээ нэгэл хараа бодолтой, нэгэл зорилготой, хамтын хэрэгэй түлөө тэмсэнэ, ажаһуудаг бшуу. Хаан барисаан, бэе бэеэ хундэлхэ ёһо, бэе бэедээ этигэл, туһаламжа. нэгэдэл ба харилсаан — эдэ бүгэдэ арадуудай хоорондохи холбооной гол шинжэнь боложо тодоронхой.

Дээрэ хэлэгдэгшэдээ нэмэхэ зүйлнай гэхэдэ: Сибириин нютаг зон хаанашье худэлбэл гү, али ажаһуубал, эрхэ бэшэ дунда һүргуули дүүргэхэ арга боломжотой. Үшөө анхармаар баримта. Хойто зүгэй арадуудай дунда хото городуудта ажаһуугшадынь 70 оной үеэр хоёр дахинаар олошороо. Хото городуудта, худэлмэришэнэй тосхонуудта гол түлэб зохёохы ажалтай национальна интеллигенциин түлөөлэгшэд ажаһуудаг гэжэ онсолоё. Дээдэ һүргуулитай хүн зонойнь тоо хараа байса дээшэлээ. Хэрбээ 70-аад оной үеэр орон доторнай дээдэ һүргуулитай хүнүүдэй тоо 1,8 дахинаар олошороо һаань, энэл үрэ дүн, жэшээлхэдэ, эвенкнүүдэй дунда 2,5, чукчанууд дунда 2,4, корягуудай дунда 2,2, хантынуудай дунда 1,9-дэ хүрэһэн байна.

Сибириин нютаг зон, нэн түрүүн бага үндэһэ яһатадай түлөөлэгшэд түүхын дабшасаар тодорхойлогдоһон, заншалта болоһон ажахынгаа һалбариннуудые, жэшээлхэдэ, агнуури, оро үсхэбэрилгэ, загаһа барилга гэхэ мэтээ орхижо, ондоо мэргэжэлнүүдтэ эдэбхитэйгээр шэлжэжэ байнхай. Совет засагай тогтоһон түрүүшын жэлнүүдтэ эмхидхэгдэһэн олзоборилгын хамтын ажахынууд тус һалбариннуудай улам саашаа хүгжэлтэдэ горитой нүлөө үзүүлһэн юм. Харин мүнөө нютаг зондо заншалта болоһон эдэ худэлмэринүүд тэдэнэй ниитын социально-мэргэжэлэйнь шинжэдэ гол һуури эзэлхэеэ болинхой гээшэ. Жэшээлхэдэ, БАМай оршондо ажаһуудаг эвенкнүүдэй 20-һоо доошо процентнь, тиихэдэ Сахалинай нивхнүүдэй 17 процентнь, нанайцуудай хүн зоной гурбанай нэгэ хуби заншалта мэргэжэлээрээ худэлнэ. Яахадаа, юун дээрэһээ нютаг хүн зоной иимэ үсөөхэн хубинь агнуури хэдэг, оро үсхэбэрилдэг, загаһа барилдаг болоооб? Бэшэниинь юу хэнэ хаб? Энэ хубилалтын шалтагаан бэдэржэ олохонь орёо бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, худэлмэриин шинэ газэрнууд нютагтань олошороо, ажалай аша туһын удха шанар тэдэнэр шинээр силгожо эхилээ бшуу. Жэшээлхэдэ, тувынхидэй ниитын социально-мэргэжэлэйнь бүридэлые абажа хараа һаа, 50-яад онуудай һүүлнээ эхилээд, далаад онуудай һүүл хүрэтэр үндэр мэргэжэлтэй хүн зонойнь тоо хоёр-хоёр хахад дахинаар дээшэлһэн байха. Иимэрхүү байдал регионой бусадшье арадуудай дунда үзэгдэнэ. Нүгөө талаһаа, заншалта болоһон тэдэ һалбариннуудтань мүнөө үеын техникэ, технологическа онол шадабари нэотэрүүлхэ зорилгоор аотажа байгаа эршэмтэй хэмжээнүүд нютаг зоной мэргэжэлээ дээшэлүүлгэдэ сэхэ нүлөөлнэ.

— Сибириие промышленна талаар хурдан түргэнөөр хүгжоолгэ ба ашаглалга национальна харилсааанда нүлөөлнэ гээшэ гү!

— Угаа эдэбхитэйгээр нүлөөлнэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Сибирьтэ промышленностиин эршэтэй түргэнөөр хүгжэлтэ энэ асуудал шиидхэлгэдэ зарим тэды нэмэлтэ хубилалтануудые оруулна гээ һаа, алдуу болохогүй. Тиимэһээ тэдэниинь саг үргэлжэ нарин нягтаар анхаржа байха шухала. Эрдэмтэд, жэшээлхэдэ, эндэхи нютаг зоной иишэ тиишээ нүүлгын хэмжээе, шэглэлые гүнэгэгөөр, али бүхы талаһаань шинжэлжэ байдаг юм. Тиихэдэ Сибириин бага арадуудай түлөөлэгшэдэй ямар мэргэжэлдэ шэлжэһые, тиин ажабайдалдань болоһон һэлгэлтэнүүдые анхардагбди.

Сибириин промышленна хүгжэлтэнөө уламжалан, олонационально ажалша коллективүүд, олонационально тосхон, һууринууд мүндэлэн бии болоно. Иимэ коллективүүдтэ хүдэлдэг, иимэ тосхон, һууринуудта ажаһуудаг нютаг зоной үхибүүдые хүмүүжүүлгэтэй холбоотой асуудалнууд эндэ баһа гаража ерэдэг. Эдэ бүхы асуудалнуудые гүнэгэгөөр шинжэлһэнэй ашаар арадай ажахын тус һалбарида хэды шинээн мэргэжэлтэй хэрэгтэйб, нютаг зоной бэлэдхэл ба хүсэлые анхаралдаа абажа, тэдэниие ямар ажалда оруулхаб гэхэ мэтэ асуудалаар тобшолол хээд, туһатай зүбшэл үгэжэ байха арагатайбди.

Нютаг зоной худее ажахые эрхилэлгын, тиигэжэ эдеэ хоолой бааза байгуулха хэрэгэй заншалта технологиин үндэһөөрөө хубилһан ушартай холбоотой асуудалнуудые комплексноор шиидхэхэ хэрэг гарана. Юуб гэхэдэ, эдэ һалбариннуудмүнөө үеын соёл болбосоролтой, ном һургуулитай, арга шадабаряар түгэс хүнүүдэй эрилтэтэй тааралдаха ёһотой болоно бшуу. Сибириин баялигуудые ашаглалгатай холбоотой комплексно проектнүүд болон программануудые бэлэдхэ зуураа, мүн нютаг зоной аша туһын хэрэгые анхаралдаа абажа, үргэн дэлисэтэй иимэ түхэлэй худэлмэри ябуулха, һанагдаагүй асуудалнуудые шиидхэхэ ушар урдань СССР-эй арадуудай түүхэдэшье, дэлхэйн ниитын практикадашье үзэгдөөгүй юм гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Саашань хэлэхэдэ, иимэ байна. Эдэ бүхы арадуудай болон үндэһэ яһатадай ажабайдалай социальна талаараа хурдан түргэнөөр дабшалта үргэлжэлхэ, тиихэдээ СССР-эй арадуудай юрэнхы хүгжэлтэдэ ба тон онсо, национальна шинжэнүүдтэй үндэһэлхэ ушартай болоно. Али бүхы талаһаа найдамтайгаар баримталагдаһан, түсэблэгдэһэн энэ хүгжэлтын аша үрэтэй байха байһанда эгигэнгүй аргегүй. Юуб гэхэдэ, Сибириин, Хойто зүгэй ба Алас-Дурнын арадуудай болон үндэһэ яһатадай хүгжэлтын программа бэлэдүүлхэ хэрэгтэ регионой бүхы арга боломжо, социалис обществын хүсэн түгэлдэр анхарал ороолдолго бүхыгөөрөө зорюулагдана бшуу.

(АПН).

Номой таг

СУУТА ХОНИШОН ТУХАЙ ТУУЖА

«Совет Россин хүнүүд» гэһэн нэрэтэй гаршаг доро манай Буряад ороной суута хүн, Социалис Ажалай Герой, Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозой ахалагша хонишон Валентина Гончиковна Романова тухай ном хэблэгдэн гараба. Тэрэ ном «Һайн хүн тухай туужа» гэжэ нэрэтэйгээр Москвада «Советская Россия» хэблэлдэ барлагдаһан байна. Баримтата уран зохёолой прозын жанраар сэшэгдэһэн энэ туужа соо Валентина Гончиковна Романовагай үхибүүн наһанһаа эхилээд, мүнөө үе хүрэтэрхи ажабайдалынь, ажал хэрэгүүдынь үнэн зүбөөр зураглагдана.

Хүүгэдэй гэртэ баһаһан үншэн хэнзэ Валентина басагые Сэлэнгын буряад Гончик Романов үргэжэ абаад, гарыень ганзагада, хулыень дүрөөдэ хургэһэн байна. Аба, эжын сэсэн һайхан хүмүүжүүлгэ доро үндыһэн басаган, «Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гэдэгтэл, багаһаа наһанһаа хойшо ажалда дуратай байгаа. Сэлэн-Дүүмэдэ худэлжэ эхилһэн Валя удангүй хадамда гараһан юм. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо хори гаран жэлэй туршада Валентина Гончиковна Романова нүхэртэйгөө хоёин ажал дээрэ худэлнэ. Энэ хугасаа соо В. Г. Романова Социалис Ажалай Герой болоторoо ургаа гараа.

Бага наһанһаа хойшо үншэрхэ гээшые үзэһэн хадаа Валентина Романовна Эхэ ороной-гоо 'улам баяжахын тула, эб найрамдалай түлөө, үүлэгүй сэнхир огторгойн түлөө саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Тэрэ Эб найрамдалай жасада өөрынгөө ажаллажа олоһон 10 мянган тухэриг оруулһан байна, мүн Сэлэн-Дүүмынгээ һургуулида ашаанай машина бэлэг болгон баряа бэлэй.

Эдэ бүхы баримтануд тухай уран зохёолшо Норпол Очировай «Һайн хүн тухай туужа» гэһэн ном соо уншахат. Энэ номые республикын номой магазинуудта абажа болоно.

Д. ЬАЛЬЖИНИМАЕВ.

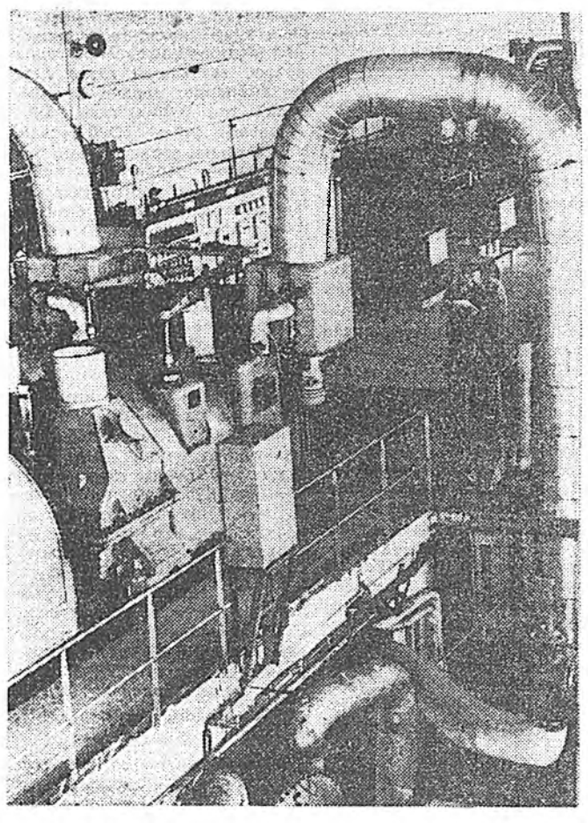

МОНГОЛ найхан ороондо

Монгол һайхан ороной зохё хизаартүй талаар алхалан яваһадаа, имагтал хони малай одо мүшэд шэнги олон һүрэг харахабди гэжэ һанаа һаа, эндүүрээт. Юуб гэхэдэ, мүнөө энэ ороной бүхы нютагуудые схэ вольтно шэжэм утаһад холбодог. Энэньшье гайхалгүй. Тон һүүлэй хэдэхэн жэлнүүдэй туршада МНР-тэ электрын эльшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ аяар 14 дахинаар дээшэлээ бшуу. Худее ажахын нэгэдэлнүүдэй, һангай ажахынуудай гэхэ гү, али госхозуудай түбэй усадьбануд электрижүүлэгдэнхэй. Тэдэнэй диилэнхинь орокой түбэй нэгэн энергосистемэдэ хамжуулгданхай юм.

Арадай ажахын энэ һалбариие саашадань хүгжөолгэ хадаа Советскэ Союзтай байгуулагдаһан аха дүү ёһоной харилсаа холбооной хүгжэлтэнөө сэхэ дулдыдаха юм. Тодорхойлон хэлэбэл, мүнөө орон дотор хэрэглэгдэдэг бүхы электрын эльшэ хүсэнэй 90 процентнь СССР-эй хабаадалгатайгаар баригдаһан ТЭЦ-үүдтэ үйлэдбэрилэгдэнэ бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ороной нислэл Улаан-Баатарай гурбадахи ТЭЦ-эй турбинна цех дотор.

ТАСС-ай фотохроника.

ТҮРҮҮШЫН УРГАСА ХУРЯАГДАБА

УЛААН-БААТАР. Арадай Монголой Түбэй аймагай «Жаргалант» госхозой саадуудта яблокын түрүүшын ургаса суглуулагдаба. Хэдэн арбаад тонно шүүһэтэй, һайнаар эдеэшэһэн үрэ жэмэс бэлэдхэлэй пунктнуудта эльгээгдэ. Саад ургуулагшад модон бүриһөө дунда зэргээр 120 килограмм яблока суглуулжа абаа юм. Госхоздо үрэ жэмэсэй шүүһэ, компот, эндэб варени үйлэдбэрилдэг болонхой.

«ОПТОВО ЯАРМАГ-85»

УЛААН-БААТАР. «Оптово-яармаг-85» эндэ худэлмэрэй түгэсхөө. Республикын 20 гаран министерствэнүүд болон албан зургаануд тэрээндэ хабаадаа. Ноохон, арһан ба нэхэмэл зүйлнүүд, хибэсүүд, мебель, бусад эд бараан олоор табигдаһан байгаа. Выставкын дипломуудаар тэмдэглэдэһэн эрхим бүтээлнүүд, 1986 ондо Монголой промышленностяар бүтээн гаргагдаха юм.

(ТАСС).

Р. ГАНДИИН МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. Баруунай ороноуудай туһаламжаар Пакистан хүн зонние олоорнь хюдаха эзбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээнэ, гээд американ «Тайм» журналда интервью үгэхэдөө. Индиин премьер-министр Раджив Ганди мэдүүлээ. Баруунай үмсын компаниинууд ядерна технологиин гол хубие Исламабадта үгэжэ, энээнние хориһон хуулие хазагайруулна, гээд Р. Ганди онсолон тэмдэглээ. Пакистанай химическэ дайнда белдэжэ байһан тухай мэдээнүүд баһал бии. Индиин һравительствада байһан мэдээнэй ёһоор, Исламабад Баруун Европын ороноудһаа противогазуудые үйлэдбэрилдэг тусхай завод худэлдэг. «Индидэ химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүд үгы, тиимэ дээрэнээ энэ талаар Пакистанда аюул тохёолдуулха аргагүй юм». — гээд Р. Ганди онсолон тэмдэглэбэ.

ДЕМОКРАТИЧЕСКА ЙЕМЕНЭЙ АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

АДЕН. Демократическа Йеменэй арад революциин үдэрые тэмдэглэбэ. Англиин колонизаторнуудта эсэргүү Йеменэй эрхэ сүлөөгэй болон бээ даанхай байдалай түлөө сүлөөрэлгын тэмсэлэй туг 22 жэлэй саада тээ Радфанай хада дээрэ мандуулагдаһан юм. Империализмын болон колонализмын харьяа хүсэнүүдэй эсэргүүсэлтые дабан, хэдэн мянган эрхим хүбүүд, басагадайнгаа ами наһые алдан, иланга туйлаһан байгаа. Өөрынгөө газар дээрэһээ булимтарагшадые намнаад, гартаа засаг абажа, шэнэ түрүү общество байгуулжа эхилһэн түүхэтэй.

Энэ жэлэй һайндэр НДРИгэй ажалшадта онсо удха шанартай юм. Йеменэй Социалис партиин III съездын худэлжэ байха үедэ энэ һайндэр үнгэрнэ. Демократическа Йеменэй бусад городууд болон провинциальна түбүүдтэ ажалшадай жагсаалнууд баһал үнгэргэгдөө.

ФКП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПАРИЖ. Франциин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум худэлмэриеэ түгэсхэбэ. Ерэхэ жэлэй март һарада үнгэргэгдэхэ парламентска һунгалтануудтай хамта коммунистнуудай урда табигдаһан зорилгонуудые Пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэбэ. Пленум дээрэ ФКП-гэй Генеральна секретарь Ж. Марше үгэ хэлэхэдээ, ФКП-гэй кандидадуудые дэмжэхысынь уряалжа, француз арадта хандаа. Үйлэдбэрние хаһалга, худэлмэрийгүй шүүлэй олошоролго ба юумэ худалдан абаха арга шадабариин доошололго зайлашагүй гээд баруунай хүсэнүүд, соц парти болон үйлэдбэрийн программа сесси дээрэ зүблэгдэхэ зүйлэй гол асуудал болоно. Энэ асуудалаар США-гай болон НАТО-гай талаар тэрэнэй Баруун Европын партнернуудай хоорондо горитой алгасал бии юм. «Стратегическэ оборонно үүсхэл» (СОИ) гэдэгынь трансатлантическа хёмороо зүришэлдөөе улам шангадхажа болохо юм» гээд, ядерна зэбсэгүүдэй талаар тусхай комиссиин бэлдэһэн элидхэл соо хэлэгдэнэ.

СЭРЭГЭЙ ХҮСЫЕ ЕХЭДХЭНЭ

САН-ФРАНЦИСКО. Хойто Атлантическа нэгэдэлэй сэрэгэй хүсые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые саашадань ехэдхэхэ түсэбүүд эндэ боложо байһан НАТО-гай ассамблейн жэл бүри үнгэргэдэдэг 31-дэхи сессиин гол темэ болоно. Баруун Европын ороноудай политикые «бүхэдэлхэйн шинжэтэй аша туһада» хабаадуулха талаар НАТО-гай хүтэлбэрилэгшэдэй оролдожо байһан тухай НАТО-гай генеральна секретарь Лорд Каррингтон мэдүүлээ. Ямаршьеб «совет аюул» тухай элдэбээр шалнхадаа, сэрэгэй бюджедүүдые үшөө нэмээхэ, Европодо ядерна хүсэнүүдые үргэдхэхэ шухала гээд тэрэ хэлээ.

Буу зэбсэг замбуулинда нэбтэрүүлхэ талаар Сагаан баншангай зохёон хараалһан программа сесси дээрэ зүблэгдэхэ зүйлэй гол асуудал болоно. Энэ асуудалаар США-гай болон НАТО-гай талаар тэрэнэй Баруун Европын партнернуудай хоорондо горитой алгасал бии юм. «Стратегическэ оборонно үүсхэл» (СОИ) гэдэгынь трансатлантическа хёмороо зүришэлдөөе улам шангадхажа болохо юм» гээд, ядерна зэбсэгүүдэй талаар тусхай комиссиин бэлдэһэн элидхэл соо хэлэгдэнэ.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛ

«ЭРХИМ ПУЛЕМЁТЧИК» АЛДАРТАЙ ҺЭН

Он жылнүүд ямар хурданаар ходорноб даа. Һаяханал гушаадтай ябаһан хүн, мэдэн гэһээшни, дала хүрэхэеэ байха. Одоо нимэ үндэр наһанай дабаан дээрэһээ эрьен хаража, зүрхэ сэдьхэлээрээ омогорхохо кумэн хүн бүхэндэ олдоог ааб даа. Харин Нима үбгэжөөлдэ тэрэнь барагдашагүй ехэ.

Һайндэрэйхеэр хубсалхадань гү, али үхибүүдэй уряалаар һургуулида ошоходонь, энгэрэрэнь дүүрэн орден, медальнууд яларжа, ханхинажа байдаг лэ. Эхэ ороной эдэ шагналнуудай дундаһаа Алдар Солын III шатын орден, «Шэн зоригой түлөө» медаль, «Эрхим пулеметчик», «Гвардеец» гэһэн тэмдэгүүд онсо илгердаг.

Дайнай ба ажалай ветеран Нима Пахомович Чимитовэй досоо эдэ удэрнүүдтэ илангаяа хүлөөтэй. «Ши бар жэлдэ, таряанай хуряагдажа дүүрэхээ байхада, намар түрөө һэнши. Эсэгэшни герман дайнай ерын хара худэлмэридэ татагдажа ошоһон аад, бусажа ерээгүй юм», — гэһэн Чимитцо эхынь үгэнүүд мүнөөшье хүрэтэр досоо̂ноонь гарадаггүй.

— Хаанта засаг эсэгэдэмни буу бариха найдабари олгоогүй, харин Эхэ оромни суута «Максим-пулемёт», булад танкнуудые хамха сохихо хүсэтэй, хоёр метр утатай буу намда барюулаа һэн,— гэжэ Нима үбгэжөөл омогорходог.

Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Нима Чимитовэй гаталһан дайшалхы зам Сталинградһаа эхилээд. Австри гүрэнэй ниислэл Венэ городто хүрэһэн алдартай. Сэрэгшын гаталһан энэ хүндэ хүшэр замыень юугээр хэмжэхэб, яажа сэгнэхэб? Али хэды километр ябаһанаарнь тоолохо гү? Али дайсанһаа сүлөөлһэн городуудаарнь, хүдөө һуринуудаарнь багсааха гү? Али сэрэгшын эндэ адхаһан хүлһөөр, шуһаар хэмжэхэ гү? Үгы даа, Эсэгэ ороной хамгаалагшадай, тэрэ тоодо Нима Чимитовэй. дайшалхы эрэлхэг ябадалые хүсэд дүүрэнээр сэгнэхын аргагүй. Тэрэ Сталинградай гал, дүлэн соогуур, Курска дүхэригэй тэсэшэгүй шанга тулаганаан соогуур, Днепр мүрэн дээрэхи, Львов шадархи шуһата байлдаанууд соогуур ябажа гараа, Румыни, Венгри болон Австри гүрэнүүдые сүлөөлэлсөө. Тиихэдээ ходо түрүү эзэгэдэ, гартаа пулемет, танк буудаха буу барижа ябаа, оло дахин шархатаа.

Нима Чимитовэй дайшалхы замһаань нэгэ хэды баримтануудые харуулая. 1942 оной намар Сталинградые хамгаалха байлдаанда түрүүшынхиеэ оробо. Фашистнуудай танкнууд Волго дээрэхи хэрэм тэ̂эшэ шунахайран тэгүүлнэ. Тэдэнэй зам дээрэнь генерал-майор Исаковай командалдаг 449-дэхи противотанкова дивизи жагсаа. Эндэ Нима Чимитов хүсэ ехэтэ буугаараа хэдэн танк хамха сохёо, хэдэн удаа добтолгыень һүнөөлсөө. Аргаа ядаһан фашистнууд манай сэрэгшэд руу артиллереэр, миномедоор хэлхы буудажа ороо. Нимын каска малгайнь хоёр газараар сүмэлэгдэн нүхэлэгдэжэ, шинелиинь хамсы таһа һүрэшэһэн байба. Зүгөөр бэедэнь хорон хүргэгдөөгүй бэлэй.

— Андрей, түргэнөөр тээ тэрэ нүхэн руу мүлхи,— гээд, Нимын хашхархада, зүүн тээнь хэбтэһэн Андрей дуугараагүй. Патронуудые асаржа байдаг нүхэрнь мүн лэ алуулшаһан байгаа. Үхэр буугай һомоной һаяхана тэнэрһэн нүхэн руу тэрэ ороо̂ө түргэнөөр ороод. гитлеровецүүдэй добтолгонуудта эсэргүүсэлгээ үргэлжэлүүлээ. Иимэрхүү байлдаанууд үдэр бүри тооной үзэгдөө. Мэргэн буудагша Нима Чимитов эдэ байлдаануудта баатаршалга харуулжа, «Шэн зоригой түлөө» медальда хүртөө бэлэй. Хожомынь «Сталинградые хамгаалһанай түлөө» медаль тэрээндэ барюулагдаа һэн.

Курска дүхэригтэ болоһон шанга байлдаануудта Нима Чимитов «Максим-пулемёт» барижа гараа, олон зуун фашистнуудай шархиие хатааһан фашистнууд манай сэрэгшэд руу артиллереэр.